

KJAK

Óla Jákup Müller,
fyrirverandi bóndi

Fritleiv Joensen
fyrirverandi bóndi og formaður á Jarðarráðnum

Nøkur orð um búnaðargrunnin og skilið har

Leiðslan í Búnaðargrunninum má skiftast út, øll sum hon er, um mjólkarframleiðslan skal hava lív laða her á landi.

Ein bóndi fyri, og annar eftir eru givnir, og aðrir fylgja eftir.

Høvudsorsøkin er tann fram úr vánaliga viðferðin, sum bóndurnir fáa frá Búnaðargrunninum.

Áðrenn Búnaðargrunnurin bleiv settur á stovn, høvdu vit eitt jarðarráð, mannað við 3 monnum, allir búnaðarmenn.

Nú er Búnaðarfelagið deilt í 2: Búnaðarstovan og Búnaðargrunnurin.

Búnaðargrunnurin er mannaður við 5 fólkom. Mær kunnugt, setur Landsstýrið 3 limir, bóndafelagið 1 og óðalsfelagið 1. Stýrið eigur at hava hollan kunnleika til landbúnað og figgjarviðurskipti. Eg yvist um hendan samansetingin er tann rættað, og sæst lítið og onki til arbeiði, sum leiðslan eigur at gera fyri vinnuna. Mær kunnugt, hevur stýrisformaðurin privatáhugamáli vinnuni, og er tað sera óheppi at seta slíkan í ein so tíðandi sess, tá gegnistrupulleikar kunnu standast av tí. Endamálið við grunninum er at figgjað alla vinnuna, og viðgera allar lániumsóknir eftir somu mannagongdum, við virðing fyri vinnuni. Tað tikist langt ífrá at verða so.

Hví óðalsfelagið skal hava 1 lim er óskiljandi, av tí at búnaðargrunnurin bert varðar av peningi hjá festubóndum, og hevur sum høvuðsmál at figgja landbúnaðarvinnuna.

Í 1970-unum var mjólkar-

framleiðslan í Føroyum umleið 3,7 mió. litir um árið, og av tí at tað var væl minni enn tørvurin, tóku 3 bóndur seg saman at stovna eitt mjólkavirki og at fáa gongd á velting og bygging av nýggjum fjósum. Mennirnir vóru Fritleiv Joensen, táverandi formaður í Jarðarráðnum, Hanus Johannesen, í Miðstovuni á Sandi og Óla Chr. Debes av Oyrareingjum. Allir mjólkarframleiðarir.

Í ár 1977 blivu einir 6 bóndur, sum høvdu rímuliga gott dyrkilendi, bidnir um at mæta uppi á Jarðarráðnum fyri at tosa um, hvussu farast skuldi fram, fyri at fáa so nógvan bøn veltan so skjótt sum gjørligt. Allir vóru við uppá at fara í gongd, og Jarðarráðið var viðspælari og kveikjari, sjálvandi.

Í 1979 var longu nógv jørð velt, og fleiri nýggj fjós byggd, og framleiddu við fullari orku.

Í uml. 1991 var framleitt gott og væl tað sum marknaðurin hevði tørv á, og Mjólkavirkið setti kvotur á í mun til tað sum hvør framleiðari hevði framleitt tey seinastu 5 árin.

Kvoturnar vóru so øktar naka eftir hondini sum eftirspurningurin eftir mjólk øktist, og í dag er framleiðslan um 7 mió. litrar um árið.

Tað var eitt bragd.

Tað var gott lag millum bóndur sínamillum, og millum bóndur og jarðarráðið.

Tíðin gongur, og tíðirnar skifta.

Fjósini sum vóru byggd í 70-unum eru nú niðurslitin, og ótíðarhóskandi, og mugu umvælast ella helst endurnýggjast, um framleiðslan

skal halda fram. Harafturat eru fleiri krøv sett til djóratrivnað, umhvørvið o.a. Hesi gomlu fjósini eru øll básafjós, ið ikki verða loyvt meira í øðrum londum, og mugu tey nýggju fjósini verða leysgongu-fjós, ið eru nógv djórvinarligari og betri fyri heilsuna hjá bóndanum, ið skal mjólkað neytunum.

Nú er tað so heppið, at bóndurnir eiga einar 250 mió. kr. í virðum (reinum peningi, aktium og øðrum virðisbrøvum) á festikonto, fyri jørð, sum jarðarráðið / búnaðarstovan hevur selt av landsjørð. Tað er nú komi undan kavi, at leiðslan í grunninum hevur klossa eini 20 mió. kr. burtur, sum er peningur hjá vinnuni, til okkurt iløgufelag. Hetta eru skakandi tíðindir.

Bóndir, ið hava festikonto, missa helmingin av innistøðuni á eina felagskonto. Teir kunnu søkja av felagskontoini, javnbjóðis við aðrar, við ongari festikonto. Orsøkin til at ein festari hevur festikonto, er at hesin hevur mist jørð og harvið er rakstrar-grundarlagið versna munandi. Hesir eru allatíðina í vanda fyri at missa meira fyri lítið og lætt. Sum árin ganga, er minni og minni eftir av lendi, til lönandi rakstrar-møguleikarnar hjá hesum festarum. Hesir royna at fóta sær og hava áræði til framtíðarloysnir, har festipeningurin er partur av loysnini. Teir verða nærmast vendir í hurðini á búnaðargrunninum, tá teir kom við ætlanum sínum. Ikki so frætt sum eitt virðuligt prát við nevnd og leiðslu er móguligt. Ei heldur gevur leiðslan

og stýrið sær so frætt sum stundir til at vitja bóndan/umsøkjaran. Eg skiljið ikki hvat teir sita har til, tá teir ikki kunnu geva sær stundir at tosa við mjólkavinnuna. Tað er at halda umsøkjaran, vinnuna fyri háð og spott. Mærvitandi vera tey lønt av peningi hjá bóndunum.

Vansin er, at tað sita nakrir inkompitentir ignorantar og blokera allar umsóknir, sum koma inn til búnaðargrunnin, við grundgevingum, sum eru burtur úr vón og viti. Tað gongur órímuliga long tíð frá tí at umsøknin er farin inn, til eitt svar kemur. Tá so svarið endiliga kemur, og er ein so heppin at fáa játtan, eru krøvini til trygdina so órímulig, at ein øtast við. Ein kann koma í óføri um ein góðtekur teirra treytir.

Tryggin er als ikki í samsvor við lánistøddina. Tann kravda tryggin fyri at fáa lán úr grunninum er út um alt mark, har tað verður kravt veðsetingar av privatari ogn, húsi og heimi v.m. fyri at figgja almenna ogn, sum fellur aftur til landið, tá bóndin er slitin upp, ella fer frá av arðari ársøk.

Eitt fjós við 40 mjólkneytum gevst nú í summar, av tí at búnaðargrunnurin noktar figging. Nógvir eru givnir, og aðrir fara eisini at gevast, orsaka av ótolandi / manglandi samstarvi við tann myndugleika, sum er settur fyri at hjálpa, í staðin fyri at mótarbeida. Tað var jú Búnaðarfelagið, sum setti ferð á mjólkarframleiðsluna, sum Búnaðargrunnurin nú ger alt fyri at steðga. Tó figgjað teir onkran einstakan mjólkaframleiðara, og gera

órímuligan mismun millum umsøkjarar. Tað gevur onga meining bert at figgjað onkran ávísan, og ikki alla vinnuna.

Búnaðargrunnurin átti at havt hollan kunnleika til, hvat gongur fyri seg í vinnuni. Hetta tykist ikki at verða so, og fyrkemur tað seg, at ráðgevin, Gunnar Bjarnason, ger alt sum stendur í hansara makt, fyri at forða fyri, at bóndur skulu fáa fatur á sínum peningi, til at endurnýggja, velta, umvælað fjós, bygningar og annað. Hann hoyrir ikki heima í tí praktiska vinnulívinum, og so leingi, sum hann hevur nakað at skulla hava at siga innanfyri mjólkarframleiðslu verður eingin framburður, og framleiðslan steðgar upp um nøkur ár. Ein ráðgevið, eigur at uppsøkja tey, ið eru í vinnuni, og ikki goyma seg burtur á skrivstovu síni.

Búnaðarstovan hevur ein ráðgeva, sum vinnan kann gagnnýta, og er tað ríkiligt til eina so líttla vinnu, sum okkara er.

Sum er, er Búnaðargrunnurin mótspælari av ringasta slag í mun til mjólkarbóndurnar, og tað átti at fingi alvorligar fylgjur. Hvar er eftirlitið, landsstýrið, hví gerð ongin nakað?

Mær kunnugt, figgjar búnaðargrunnurin heldur ikki Mjólkavirkið Búnaðarmanna, tí at krøvini til figgingina vórðu, eins og til mjólkarbóndan, órímulig og áfatulig. Hetta hevði kunna givið eina rentulækking, og harvið kundi Mjólkavirkið Búnaðarmanna fingið ein betri rakstur í felagið.

Tað ber ikki til at hesin

stovnur bara kann sleppa at sita afturá, og halda fram við hesum sálarliga ágangið á teir, ið royna at fóta sær og brenna fyri starvi sínum, har teir í samstarvið við okkara framkomna mjólkavirkið, ynskja at framleiða mjólk og mjólkarúdráttir til allar føroyingar. Tað tikist sum grunnurin einans hevur til uppgávu at heinta pening inn frá lántakaranum, og ongan áhuga í neyðugum broytingum, t.v.s. lánveitan til nýggjar neyðugar iløgur.

Onkur smartur løgtingsmaður hevur funni út av, at fæið í Búnaðargrunninum er “Deyður kapitalur” og kann tí nýtast til annað.

Ja, deyður er hann, og verður tað helst so leingi sum núverandi manning á grunninum verður sitandi, men sannleikin er, at mjólkarframleiðarirnir hava alstóran tørv á hvørjum oyra, fyri at fóta sær.

Um ikki skil fæst á, verður tað helst neyðugt hjá framleiðarunum at royna aðrar loysnir, fyri at fáa síni rættindi framd.

Tá løgtingsfólk ikki hava hóming av hvat gongur fyri seg á búnaðarøkinum, er væl skiljandi, at sovorin hugskot kunnu koma fyri. Tað kann bara ikki góðtakast, at okkara fólkavaldu ikki seta seg inn í hvat gongur fyri seg innan búnaðarøkið, sum umfatar umsiting av helvtini av øllum lendi í landinum.

Har eru helst ov fáar stemmur at heinta.

Tað ber ikki til, bara at sita hendur í favn, meðan vinnan bløðir út.

GLASVEV PAKKATILBOÐ

25 MTR. GLASVEV / 10 LTR. LÍM / 10 LTR. MÁLING

SPAR 337,-

NÚ BERT 699,-

FYRR 369,-

NÚ 219,-

HARO 3-STAV PARKETT GÓLV

Eik hvítt bustað matlakk 13,5x180x2200 mm

BORG

| Runavík, tel. 477272 | Klaksvík, tel. 455149 | www.borg.fo